

Concert din muzica de Bach de Hortensia Papadat-Bengescu

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Desi debutul Hortensiei Papadat-Bengescu este legat de revista *Viata romaneasca*, unde ii apar cateva proze scurte, adevarata consacrare o va cunoaste dupa primul razboi mondial, o data cu apropierea de cenaclul literar *Sburatorul*, unde, sub influenta benefica a mentorului cenaclului, E. Lovinescu, incepe sa scrie volumele din ciclul *Hallipa*, romane care ii vor face cunoscut numele: *Fecioarele despletite* (1926), *Concert din muzica de Bach* (1927), *Drumul ascuns* (1932), *Radacini* (1938), *Straina* (ramas in manuscris, dar pierdut). Aceasta epopee literara reprezinta al doilea ciclu de romane din literatura romana, dupa *Romanul Comanestenilor* de Duiliu Zamfirescu.

In *Arta prozatorilor romani*, Tudor Vianu o considera pe H. Papadat-Bengescu ctitor al romanului romanesc modern, alaturi de Liviu Rebreanu, de care se deosebeste prin predilectia pentru patologic, psihologie, particular, deceptie. Desi o parte a criticii a apropiat-o cand de Marcel Proust (G. Calinescu ii neaga totusi proustianismul), cand de Balzac, opera Hortensiei Papadat-Bengescu reprezinta, mai degraba, o sinteza de traditie si modernitate.

Romanele din ciclul *Hallipa* nu au o structura si o legatura stricta, putand fi citite independent. Titlu. Tema. Elemente de constructie si compozitie. Titlul romanului - *Concert din muzica de Bach* - indica evenimentul in jurul caruia graviteaza viata celor trei familii prezentate in roman.

Tema este viata burgheziei bucurestene din perioada interbelica. Majoritatea eroilor sunt imbogatiti recent si interesul lor nu cade pe obtinerea unor averi, ci pe parvenire sociala.

Structurat in 18 capitole, romanul alterneaza doua planuri: cel al evenimentelor exterioare si cel al vietii interioare a personajelor. La nivelul actiunii, sunt urmarite doua fire epice ~ pregatirea concertului din muzica de Bach de catre Elena Draganescu (amanat mereu, ultima data din pricina mortii Siei) si ascensiunea Adei Razu. Parvenita in plan social prin casatoria cu printul Maxentiu, Ada doreste sa patrunda in societatea mondena reprezentata de Elena si o va face introducandu-l in casa ei pe muzicianul Marcian, urmarindu-si, in acelasi timp, si interesele sentimentale, prin transformarea lui Lica Trubadurul in profesor de echitatie, cu intentia de a-i deveni sot.

-Trasaturi specifice-

Romane fluviu, cu accente de fresca sociala, componentele ciclului *Hallipa* imbina in ele traditia si modernismul. Desi nu creeaza tipuri (in sensul balzacian al cuvantului), personajele capata o individualitate in maniera romanului realist (exceptie fac Elena si Marcian). Reconstituirea intamplarilor prin dialog sau prin rezumarea facuta de narator, prezentarea directa a personajelor constituie, de asemenea, tehnici narative realiste.

De modernitate tin: predilectia pentru analiza psihologica, interesul pentru patologic, inspiratia

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

citadina, crearea unui univers de tip "balci ai desertaciunilor", aparitia personajelor-reflector prin ochii carora urmarim actiunea si a unui tip nou - personajul marioneta la care masca e mai importanta decat imaginea reala. Moderna este si relativizarea imaginii, obtinuta prin personajele-reflector, care au puncte de vedere diferite asupra aceluiasi eveniment sau personaj, conferind, in acest fel, o fateta multipla a faptului comentat.

Sondajul psihologic se realizeaza prin monologul interior (cel mai interesant este Maxentiu, care isi autoanalizeaza boala), inlocuit, de cele mai multe ori, de stilul indirect liber (astfel ne sunt, de pilda, dezvaluite gandurile Adei la inmormantarea Siei).

Evenimentele decurg in ordine cronologica, nararea se face la persoana a III-a, de catre un narator omniscient si, in mare parte, impersonal (atitudinea sa fata de personaje este tradata de comentarii fugare si de epitetele ironice care insotesc numele personajelor: buna Lina, fainareasa Ada, Lica Trubadurul, urata Sia, scumpul Maxentiu, feminista Nory etc).

Corectand inadecventele create de superficiala explicare a termenului obiectivitate in teoriile lovinesciene, Nicolae Manolescu incearca o clarificare a acestei notiuni: "Nuantele fata de E. Lovinescu nu trebuie lasate nerelevate, cea mai importanta fiind aceea ca obiectivitatea nu mai este definita, oarecum vag, ca o atitudine a autorului (etica inainte de a fi retorica) [aceasta lipsa de obiectivitate li se reprosa lui Fiiimon si lui Slavici care intervineau moral in destinele personajelor, pedepsindu-le pe cele negative - n.m] , ci ca o pozitie determinata a naratorului (mai ales retorica)." (Nicolae Manolescu Arca iui Noe, Buc, Ed. 100+1 Gramar, 1998, p. 307). Numai in acest sens poate fi inteleasa obiectivitatea din romanul Hortensiei Papadat-Bengescu, intarita si de tehnica pluriperspectivismului.

-Caracterizarea personajelor-

Evidenta la H. Papadat-Bengescu este uimitoarea forta analitica, prin care dezvaluie viata interioara, "trupul sufletesc" {Fecioare despletite} ai personajelor sale.

Personajele marioneta capata independenta (indepartandu-se, astfel, de traditia realista, unde erau dirijate de autoritatea naratoriala), cultivand permanent ideea de ascensiune pe scara sociala sau parvenire in plan financiar. Cineva observa ca, desi majoritatea provine din mediul targurilor de provincie, nu sufera de complexul acesta, miscandu-se liber intr-un Bucuresti al tuturor posibilitatilor.

Personajele sunt in mare masura, femei, pentru ca, dupa cum marturisea autoarea insasi (in Ape adanci), studiul femeii este "mai interesant decat al barbatilor". Ele folosesc erosul ca arma sociala, si nu au nici o aspiratie catre un ideal superior.

In cazul personajelor marioneta, ceea ce le defineste este masca, iar cititorul descopera viata nevazuta, secretul pe care il ascunde fiecare personaj in ciuda blazonului sau atitudinii aristocratice afisate: printul Maxentiu este fiul unei cantarete de varietate, Zaza, Draganescu este fiul unui

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

carciumar, Ada Razu este urmasa unui fainar (de unde i se trage si porecla), doctorul Rim este fiul unui umil vames sas, Sia este fructul legaturii penibile dintre Lina si Lica s.a.m.d. Originea lor arata fragilitatea acestei lumi noi, a burgheziei proaspat imbogatite sau recuperate si este pusa in relatie cu adjectivele-epitete care insotesc numele si care sugereaza conditia morala indoielnica.

Modernismul romanelor Horetensiei Papadat-Bengescu, si chiar apropierea de naturalism, dupa unii critici, este evidentiat de inclinatia autoarei pentru patologic si grotesc. Personajele sunt urmarite in "declinul biologic" si in "reflexele pe care acesta le are in constiinta" (cf. Ct. Ciopraga, Hortensia Papadat-Bengescu, Bucuresti, Ed. Cartea Romaneasca, 1973). Reprezentativ este printul Maxentiu, bolnav de ftizie, care isi autoobserva cu voluptate trupul bolnav: "Pentru el interiorul era accesibil. Nu-l vedea asa cum vede chirurgul un trup deschis, il vedea cu un fel de acuitate tactila, ca si cum pe fiecare parte a trupului sensibilitatea ii dezvolta mii de ochi intorsi inapoi. (...) El stia orice tremurare de fibra, stia legatura prin care acea fibra va duce rezonanta spre alte centre si de acolo la sfanta sfintelor - plamanul - acolo unde totul converge pentru rau si pentru bine. Orice vibratie avea acolo ecouri mic, iar uneori galgaieli de ape ce puteau deveni cataracte. Erau acolo aluviuni si diguri, tot felul de chinuri, pe care doctorul le reducea sumar la: "Azi avem in stanga un suflu cam cavernos!" Erau, in adevar, acolo caverne si abisuri, si precipitari de ape rosii, si scocuri si vaduri, pe care Maxentiu, ca un turist tragic, le vizita cu de-amanuntul, in fiecare zi pe alte climate".

In privinta grotescului, suprematia o detine o veritabila galerie a monstrilor reprezentata de gemenii Hallipa (creaturi cu o singura identitate, de factura demonica), Mika-Le (tipul bastardei, dornica de razbunare), Rim (perversitate ascunsa sub normalitate).

Alte tipuri de personaje sunt: personajul-agent ("perturbator"), care patrunde in interiorul celor trei familii, aducand destramarea lor (Sia este adusa in casa sotilor Rim, Lica devine profesor de echitatie in casa cuplului Ada-Maxentiu, iar Marcian este invitat sa dirijeze concertul dat in casa Draganescu) si personajul-reflector, a carui opinie sporeste gradul de verosimilitate a celor prezentate.

-Stil. Limbaj.-

I-au fost reproasate scriitoarei limbajul greoi, fraza complicata, lunga, abuzul de neologisme si de adjective (multe de origine straina: "blond livid", "miscare atavica", "suflu cavernos", "zvon tendentios" etc), asociatiile incompatibile ("cancer superb") si chiar abaterile de la normele limbii romane. E. Lovinescu o apara, punand in balanta echilibrul intern al scrierilor sale. In Concert din muzica de Bach limbajul este, totusi, bine dirijat, coerent, pastrand preferinta pentru neologisme si termeni straini neadaptati, dar la moda, pentru ca ii regasim si in alte romane interbelice (maitre-dresseur, chambellan d'ecuries, dog-cart, sportman, trait-d'union, dancing, chimmy, demi-soeur etc). Stilul, necesar realizarii unei sinteze intre mediul exterior si cel interior, ramane cel indirect liber.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

Involuntar, Hortensia Papadat-Bengescu este reprezentanta anticalofiliei, promovate de Gamil Petrescu si practicata inclusiv de Liviu Rebreanu.